SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

12-son (4-jild)
2024

ISSN: 2181-1342 (Online)
Sayt: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SPR1342V4I12Y2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 12 (4) - 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2024

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY’ATI:

07.00.00-TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O‘zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahammatovich – tarix fanlari doktori, O‘zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O‘zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o‘g‘li – katta ilmiy hodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo‘limi.

08.00.00-IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O‘ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O‘zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg‘ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00-FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo‘raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G‘aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, “Tashkent International University of Education” xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo‘min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O‘roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasi mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00-FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko‘chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G‘aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00-YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, Oʻzbekiston Respublikasida xizmat koʻrsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, Oʻzbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat Gʻaybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar boʻyicha falsafa doktori (PhD), Oʻzbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashi huzuridagi Sudyalar oliy maktabi;

Joʻrayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich - yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00-PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pyedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, Oʻzbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna - pedagogika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00-PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport boʻyicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo'limi psixologik xizmat boshlig'i.

22.00.00-SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00-SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar bo'yicha dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari" elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: "SCIENCEPROBLEMS TEAM" mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefonlar:

(99) 602-09-84 (telegram).

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI
4-jild, 12-son (dekabr, 2024). -671 bet.

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

Turg'unov Sherzod Abduvositovich
FARG'ONA VILOYATI SANOAT KORXONALARINING MODDIY-TEXNIK HOLATI VA ULARNING SANOAT ISHCHILARINING MEHNAT MUHOFAZASIDAGI AHAMIYATI HAQIDA AYRIM FIKR MULOHAZALAR (Farg'ona viloyatida 1950-1970-yillarda chop etilgan vaqtli matbuot nashrlarida e'lon qilingan maqolalar tahlili asosida) 13-19

Qalandarov Hamza Hamroqul o'g'li
SOVET HOKIMIYATINING O'ZBEKISTONDA YURITGAN ATEISTIK SIYOSATI VA XUDOSIZLAR JAMIYATI FAOLIYATI 20-23

Berdiyev Abduvali Abdug'aniyevich
XVIII-XIX ASRLARDA XIVA XONLIGINING ERON VA ROSSIYA BILAN SIYOSIY VA IJTIMOIY ALOQALARI HAQIDA AYRIM MA'LUMOTLAR 24-32

Сойиб Раупов
КАМБАҒАЛЛИК ВА УНИ ҚИСҚАРТИРИШ МУАММОЛАРИ 33-42

Abdimo'minov Oybek Bektemirovich
MARKAZIY OSIYO MINTAQASIGA ILMIY QARASHLAR VA KONSEPTUAL MASALALARNING AYRIM JIHATLARI 43-48

Toshpulatov Nurbek Boboqul o'g'li
XIX ASR OXIRI – XX ASR BOSHLARIDA SAMARQAND VILOYATI BOZORLARI VA KARVONSAROYLARI TARIXI 49-53

Temirova Munira
ESKI TERMIZ SIMOBKO'ZACHALARI HAQIDA AYRIM MULOHAZALAR 54-58

Sattorova Shahlo
SHAYBONIYLAR DAVRIDA JO'YBOR XO'JALARINING BUNYODKORLIK FAOLIYATI 59-63

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Yazdonova Saxiba Kurbanovna
KIBERMAKON: TA'LIM, TARBIYA VA IQTISODIY TA'SIR TENDENSIYALARI 64-72

Таниев Аҳмаджон Бахромович
ТУРИЗМ, ГЛОБАЛЛАШУВ ВА САВДО: УЛАРНИНГ АТРОФ-МУҲИТГА ТАЪСИРИ 73-82

Ходжаниязов Элбек Сардорович
ХОРАЗМ ВИЛОЯТИДА ТУРИЗМ ТРАНСПОРТИ ХИЗМАТЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ОМИЛЛАРИ ТАҲЛИЛИ 83-93

Raximov Baxromjon Ibroximovich, Ibrohimova Maqsuda Muhammadjon qizi
O'ZBEK SANOATINING INNOVATSION TARAQQIYOTI VA IQTISODIY O'SISHDAGI ROLI 94-99

Ahmedov Adham Djalolovich
AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHDA FUQAROLARNING O'ZINI O'ZI BOSHQARISH ORGANLARI FAOLIYATINI SAMARALI TASHKIL ETISH 100-105

Ablazov Nurillo Xusanboyevich
QURILISH KORXONALARI DEBITORLIK VA KREDITORLIK QARZLARINI HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH 106-112

Абдурахманов Мухторали
ҲУДУДИЙ КЛАСТЕРНИ ШАКЛЛАНТИРИШ БОСҚИЧЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ЙЎНАЛИШЛАРИ 113-116

Poshokulova Mohigul
BILIMLAR IQTISODIYOTINING ZAMONAVIY SHAKLLARI MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIM TIZIMIDA 117-122

Toxirov Akbarxon Toirxon o'g'li
INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH ORQALI KORXONANING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH: YANGI IMKONIYATLAR VA TAHDIDLAR 123-131

Sayfutdinova Nigina Furkatovna
O'ZBEKISTONDA INNOVATSIYALARNI RIVOJLANTIRISH ASOSIY AHAMIYATLARI 132-135

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Shakarov Oybek Xudoyberdi o'g'li
O'ZBEK XALQI ETOSFERASIDA KORRUPSION MUNOSABATLAR PAYDO BO'LISH SABABLARINING FALSAFIY TAHLILI 136-139

Жўрамуродов Нодир Ғайбуллаевич
ЖАДИДЛАР ФАЛСАФАСИДА МИЛЛИЙ ҒОЯ, МИЛЛИЙ ЎЗЛИК ВА МИЛЛИЙ ҚАРАШЛАРНИНГ ШАКЛЛАНИШИ 140-144

Sayidova Muhabbat G'afforovna
GLOBAL AXBOROTLASHUV TENDENSIYALARINING MILLIY VA MA'NAVIY QADRIYATLARGA TA'SIRI 145-149

Kuraxmedov Azamat Erkinovich
SAMARQAND JADIDCHILARINING TURKISTON MA'RIFATPARVARLIK FALSAFASI RIVOJIDA TUTGAN O'RNI 150-153

Umarova Feruza Rozibayevna
O'ZBEK XALQI MA'NAVIY MADANIYATI RIVOJLANISHINING ASOSIY XUSUSIYATLARI 154-156

Samijonov Azizbek Ismoiljon o'g'li
KIBERXAVFSIZLIKNI TA'MINLASHNING FALSAFIY-KONSEPTUAL TAHLILI 157-161

Begbudieva Parvina Shoxruxovna
THE CONTRIBUTION OF MAHMUDHODJA BEHBUDI TO THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF EDUCATION SYSTEM OF TURKESTAN 162-166

Aytbayev Mansurbek Yusupovich
MAHMUD AZ-ZAMAXSHARIY AQL-ZAKOVAT TO'G'RISIDA 167-173

Muslimov Sherzod Akbarovich
ZAHIRIDDIN MUHAMMAD BOBUR MA'NAVIY MEROSI: JAMIYAT, SIYOSAT VA SHE'RIYAT 174-178

Jantayev Maqsud Ibragimovich
MUHAMMAD AL-XORAZMIY: MATEMATIKADAN FALSAFAGACHA BO'LGAN ILMIY IZLANISHLAR 179-184

Norova Malika Fayzulloyevna
TASAVVUF TA'LIMOTI VA UNING SAYFIDDIN BOXARZIY DUNYOQARASHIGA TA'SIRI 185-191

Gulova Anorgul Axtamovna
O‘ZBEKISTONDA ALISHER NAVOIY ASARLARIGA BO‘LGAN MUNOSABAT 192-196

Absattorov Baxtiyor Mamarasulovich, Karimova Gulchehra Abdukarimovna
BURCH VA MAS’ULIYAT TUSHUNCHALARINING TARIXIY-NAZARIY, AN’ANAVIY VA ZAMONAVIY TALQINI 197-205

Berdikulov Chingiz Dusmuradovich
IJTIMOIY MULOQOT-SHAXS INTELLEKTUAL MADANIYATINING SHAKLLANISH OMILI 206-211

Mamarasulov Baxriddin Shakasimovich
MILLIY-MA’NAVIY YUKSALISH – MAMLAKATIMIZ MA’NAVIY TARBIYA TIZIMINING YANGI STRATEGIYASI SIFATIDA 212-216

Nurmatov Kamaridin Shamsiyevich
JAMIYAT TARAQQIYOTIDA ADOLAT TUSHUNCHASINING O‘RNI 217-221

Bekpo‘latov Ulug‘bek Rahmatulla o‘g‘li
JAMIYAT TARAQQIYOTIDA SIMMETRIYA VA ASIMMETRIYA BIRLIGINI TA’MINLASHNING DIALEKTIK TAHLILI 222-228

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

Бердиева Мукаррама Анваровна, Чернова Наталья Васильевна
СТРАТЕГИИ ЛИНГВОМЕТОДИЧЕСКОГО ПОДХОДА ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ 229-234

Жамаҳматов Кароmиддин Айнилло ўғли
БУРҲОНИДДИН ТЕРМИЗИЙ АСАРЛАРИНИНГ САЛЖУҚИЙЛАР ДАВРИДА ЯРАТИЛГАН ТАСАВВУФИЙ МАНБАЛАРГА ТАЪСИРИ 235-243

Temirova Aziza Muzaffarovna, Uralova Oysuluv Poyan qizi
ZAMONAVIY TILSHUNOSLIKDA “KO‘K” SIFAT BELGISINING SEMANTIK XUSUSIYATLARINING TADQIQI 244-247

Mansurova Mohinur Akmal qizi
HAJVIY TAFAKKUR TABIATI – SATIRA VA YUMOR TUSHUNCHASI 248-252

Яркулова Фотима Усмановна, Исломова Марьям
ИМЕННОЕ ПРЕДЛОЖЕНИЕ В ПОВЕСТЯХ И.С.ТУРГЕНОВА 253-257

Murodova Muqadas Ikromovna
XX ASR INGLIZ VA O‘ZBEK ADABIYOTIDA YARATILGAN SATIRIK ASARLAR TADQIQI 258-263

Ruzmatova Gulnara Kulmamatovna
O‘ZBEK ADABIYOTIDA LATIFA JANRI TARAQQIYOTI VA TAHLILI 264-268

Davronov Shexroz Abrorovich
OG‘ZAKI TARJIMA VA UNDA KOMPRESSIYANING ROLI 269-273

Begmatov Azizbek Tursunbayevich
INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDAGI ONOMASTIK BIRLIKLAR TADQIQI 274-280

Ibragimova Moxiraxon Anvarovna
NUTQIY AKTLAR TASNIFI 281-285

Расулова Истода Абдулатифовна
К ПРОБЛЕМЕ ДЕФИНИЦИИ ЯЗЫКОВЫХ УНИВЕРСАЛИЙ: ИССЛЕДОВАНИЕ ИНВАРИАНТНЫХ СВОЙСТВ В КОНТЕКСТЕ ЯЗЫКОВОЙ ВАРИАТИВНОСТИ 286-293

Obidova Goʻzalxon Maʼrufjon qizi
OʻZBEK TILIDA OMAD VA OMADSIZLIKNI NOMLOVCHI LEKSIK VA FRAZEOLOGIK BIRLIKLAR 294-299

Furkatova Maxliyo Toʻlqin qizi
OʻZBEK VA INGLIZ TILLARIDAGI SHAXS-SON KATEGORIYASI 300-309

Baxramov Xabibillo Sadikovich
INGLIZ TILIDA “POISON-ZAHAR” KONSEPTINING SEMANTIK XUSUSIYATLARI 310-315

Тухтаев Сирожиддин Тошпўлатович
ПАРЕМИОЛОГИЯДА САХИЙЛИК КОНЦЕПТИНИНГ ЎРГАНИЛИШИ 316-323

Qiyomov Shohabbosxon Sharofiddin oʻgʻli
XATTOTLIK SANʼATINING BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI 324-327

Sobirjonova Muxlisa Sobirjonovna
YOLGʻIZLIK FENOMENINING PSIXOLOGIK, IJTIMOIY VA EKZISTENSIAL ASPEKTLARI 328-331

Qayumova Mohinur Murodullayevna
LEXICAL-SEMANTIC FEATURES OF THE CONCEPT «STEP» IN THE ENGLISH LANGUAGE 332-337

Sayipova Dilafruz Rahimovna
OʻZBEK NASRI TARAQQIYOTIDA “BOBURNOMA”NING AHAMIYATI 338-342

Diyarov Akmal Toʻlqin oʻgʻli
INGLIZ TILIDAGI BOGʻDORCHILIK TERMINLARINING GENETIK-ETIMOLOGIK TAVSIFI 343-348

Атаназарова Шохида Бахрамовна
РЕКЛАМАДА ИЛЛОКУЦИЯ ВА ПЕРЛОКУЦИЯНИНГ АМАЛГА ОШИШИДА БИЛБОРДЛАРНИ АҲАМИЯТИ (РЕКЛАМА БАННЕРЛАРИ МИСОЛИДА) 349-353

Mamadqulova Kamila Abduxoliqovna
ANCIENT EGYPTIAN LITERATURE: THE OLD, MIDDLE AND NEW KINGDOMS 354-364

Alimova Dilrabo
SHARQ ADABIYOTIDA QASIDANING TARIXIY TAKOMILI 365-373

Abduqaxxorova Nargiza Rustamovna
RUS VA OʻZBEK TILLARIDAGI TOPISHMOQLARNING LINGVOKULTUROLOGIK TADQIQI 374-379

Курбонова Нодира Розиковна, Пулатова Сабина Шарифовна
ЛИТЕРАТУРНЫЙ АНАЛИЗ ТЕМЫ УТРАЧЕННОЙ РОДИНЫ В РОМАНЕ ВЛАДИМИРА НАБОКОВА «МАШЕНЬКА» 380-390

Khamidov Tohirjon Olmos ogli
ANALYSIS OF TYPES OF ENGLISH PHRASAL VERBS ACCORDING TO THE STRUCTURE 391-396

Umurzakova Kommuna Xursanovna
OʻZBEKISTON IJTIMOIY TARMOQLARIDA YOSHLAR NUTQIDAGI OʻZGARISHNING TAʼLIM JARAYONIGA TAʼSIRI 397-402

Habibullayeva Shoira Shukurillayevna
ONA TILI DARSIDA GAP BOʻLAKLARI VA ULARNI TAHLIL QILISH METODIKASI 403-406

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Imomov Nurillo Fayzullayevich
TA’MINLOVCHI TO‘LOV – MAJBURIYATLARNI TA’MINLASHNING YANGI USULI SIFATIDA 407-414

Салаев Нодирбек Сапарбаевич
ЖИНОЯТ ҲУҚУҚИДА ДЕКРИМИНАЛИЗАЦИЯ: МОҲИЯТИ, ТУРЛАРИ ВА АҲАМИЯТИ ХУСУСИДА АЙРИМ МУЛОҲАЗАЛАР 415-431

Ходжиев Юнус Мухитдинович
МУЛК ҲУҚУҚИ БЕКОР БЎЛИШИНИНГ ШАХС ИХТИЁРИГА БОҒЛИҚ БЎЛМАГАН АСОСЛАРИНИ ФУҚАРОЛИК-ҲУҚУҚИЙ ТАРТИБГА СОЛИШ 432-436

Сайдивалиева Хуршида
БОЛАЛАРНИ ОИЛАГА ТАРБИЯГА БЕРИШ ЮЗАСИДАН ВУЖУДГА КЕЛУВЧИ МУНОСАБАТЛАРНИ КЕЛИШУВЛАР АСОСИДА ТАРТИБГА СОЛИШ МАСАЛАЛАРИ 437-445

Miqitov Bobur
THE LEGAL NATURE OF E-COMMERCE IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN 446-451

Raimova Nargiza Doroyevna, To‘ychiyeva Bahora Otabekovna
PREVENTING FALSE AND MANIPULATIVE ADVERTISING IN SOCIAL NETWORKS 452-459

Чориева Хуршидабону Хуррам қизи
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ВАСИЙЛИК ВА ҲОМИЙЛИК ОРГАНЛАРИНИНГ ҲУҚУҚЛАРИ ВА МАЖБУРИЯТЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ 460-468

Toshkanov Nurbek Bahriddinovich
UNDIRUVNI INTELLEKTUAL MULK OBYEKTLARIGA BO‘LGAN HUQUQLARGA QARATISHNING AYRIM FUQAROLIK-HUQUQIY MASALALARI 469-478

Kubaeva Ismigul Farxod qizi
CHALLENGES OF BLOCKCHAIN TO LAW AND STATE 479-484

Юсупов Ўктамбой Абсаматович
ДАВЛАТ ХАРИДЛАРИ СОҲАСИДАГИ КОРРУПЦИЯВИЙ ҲУҚУҚБУЗАРЛИККА ҚАРШИ КУРАШДА ФУҚАРОЛИК-ҲУҚУҚИЙ УСУЛЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ 485-491

Баходирова Сабина Улугбек кизи
РОЛЬ ЭКСПЕРТИЗЫ ПРИ КВАЛИФИКАЦИИ УМЫШЛЕННОГО ТЯЖКОГО ТЕЛЕСНОГО ПОВРЕЖДЕНИЯ 492-503

Эгамбердиев Ферузбек Аскаржон угли
НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНСТИТУТА ХОДАТАЙСТВ КАК СПОСОБ ЗАЩИТЫ ПРАВ УЧАСТНИКОВ НА ДОСУДЕБНОМ ЭТАПЕ УГОЛОВНОГО ПРОЦЕССА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН 504-508

Ibrohimov Behzodbek Bahromjon o‘g‘li
O‘ZBEKISTONDA MOLIYAVIY HUQUQIY MUNOSABATLAR ASOSI VA AHAMIYATI 509-520

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Ibraximov Sanjar Urunbayevich
SPORT MASHG‘ULOT JARAYONINI TASHKIL ETISHNING ZAMONAVIY YO‘LLARI VA TAMOYILLARI 521-531

Urazkulova Anna Vitalyevna
OLIY TA'LIMDA RUS TILI FANINI O'QITISHDA MUSTAQIL TA'LIMNING TOPSHIRIQLARINI ILMIY-PEDAGOGIK AHAMIYATI 532-537

Қаршиева Дилбар Эшпулатовна
ПЕДАГОГИК КОМПЕТЕНЦИЯЛАРНИ ШАКЛЛАНИШИДА МАЛАКАВИЙ АМАЛИЁТНИНГ ЎРНИ 538-542

Ajiyeva Muxabbat Baxtibayevna
KIMYO FANI BO'YICHA MASHG'ULOTLARNI FANLARARO INTEGRATSIYA ASOSIDA TASHKIL ETISH 543-547

Fayzullayeva Gulchexra Sharipboyevna
O'QITUVCHILARNI KASBIY RIVOJLANTIRISHDA QIYOSIY TAHLIL: JARAYON VA FAOLIYATLI YONDASHUV 548-556

Radjabova Gulnoza Giyosiddinovna
SHIFTING THE FOCUS OF CORPUS LINGUISTICS FROM RESEARCH TO CLASSROOM PRACTICE 557-562

Акрамова Умеда Салиевна
ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ПРЕПОДАВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИКТ ДЛЯ УЧАЩИХСЯ С НЕРУССКИМ ЯЗЫКОВЫМ ФОНОМ 563-574

Abdusattarova Zaynab Abdujalil qizi
MATEMATIKA FANINI LOYIHAVIY TA'LIM TEXNOLOGIYASI ORQALI O'QITISH ASOSIDA BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARIDA XXI ASR KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI 575-582

Boboqulov Chori Urolovich
SHAXMAT O'YINI ORQALI BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARIDA FIKRLASH QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARI 583-587

To'xtayev Hasan Toshpo'latovich
ZAMONAVIY MAKTAB O'QUVCHILARINI MA'NAVIY-AXLOQIY TARBIYALASHDA KOGNITIV-PSIXOLOGIK TO'SIQLARNING TA'SIRI 588-591

Yaqubov Fazliddin Muxitdinovich
JISMONIY TARBIYA VA SPORT MUTAXASSISLARI KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 592-599

Rahimova Dilshoda Baxriddinovna, Turatosheva Sadoqat Raxmatullayevna
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA TA'LIM SIFATINI OSHIRISH (SOTSIOLOGIK TAHLIL) 600-607

Мадаминова Наргизахон Жахонгир қизи
МАКТАБГАЧА ЁШДАГИ БОЛАЛАРГА МОСЛАШТИРИЛГАН ВИРТУАЛ ЎҚИТИШ УСУЛЛАРИ 608-611

Qodirov Xasanboy Oribjonovich
RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA TEXNIKA OLIY TA'LIM SOHASI MUTAXASSISLARDA KASBIY-IJODIY SIFATLARNI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARI 612-618

Aliyeva Iroda Otabek qizi
MAKTABGACHA TA'LIMGA XORIJ TAJRIBASINI QO'LLASH BO'YICHA MAVJUD TA'LIM TALABLARINING TASNIFI YUZASIDAN TAHLILLAR 619-623

Ro'zimurodov Ilyos Azamat o'g'li
O'RTA ASRLAR MARKAZIY OSIYO MUTAFAKKIRLARINING CHOLG'USHUNOSLIKKA OID NAZARIYALARI: ABU NASR FOROBIYNING MUSIQIY TADQIQOTLARI 624-628

Yaxshiboyeva Shahnoza Bahodir qizi
JAHON AXBOROT RESURSLARI ORQALI TALABALARNING TADQIQOTCHILIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK VA PSIXOLOGIK ASOSLARI 629-634

Салиев Улугбек, Салиева Нигора
ОБЩЕНИЕ МЕДИЦИНСКОГО РАБОТНИКА: РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ В ПРАКТИКЕ 635-640

Маматкулова Угилжон Эшмирза кизи, Абдуллаева Дилбар Алимбаевна
МЕТОДИЧЕСКАЯ ИНФОРМАЦИОННАЯ ПЛАТФОРМА ДЛЯ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА, ИЗУЧАЮЩИХ АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫК, И ПУТИ ЕЕ РЕАЛИЗАЦИИ 641-647

Муминова Офтобхон Каримовна
ИСТОРИЯ ЛАТИНСКОГО ЯЗЫКА В МЕДИЦИНЕ: ОТ АНТИЧНОСТИ ДО СОВРЕМЕННЫХ ТЕРМИНОВ 648-653

Ахмедова Уктамхон
РОЛЬ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЗАНЯТИЙ РУССКОГО ЯЗЫКА В МЕДИЦИНСКОМ ВУЗЕ 654-659

Sattarova Markhabo Raxmonkulovna
TA'LIMDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH 660-664

Nuriddinova Robiya Bekjonaliyevna
MAKTABGACHA VA BOSHLANG'ICH TA'LIMDA MATEMATIKA MASHG'ULOTLARINING UZVIYLIGINI TA'MINLASH YO'NALISHLARI 665-670

SCIENCE PROBLEMS.UZ

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari
Actual Problems of Humanities and Social Sciences
Volume 4 | Issue 12 | 2024
ISSN Online: 2181-1342

13.00.00-PEDAGOGIKA FANLARI – PEDAGOGICAL SCIENCES

Received: 30 November 2024
Accepted: 5 December 2024
Published: 15 December 2024

Article / Original Paper

MODERN APPROACHES AND PRINCIPLES OF ORGANIZING THE SPORTS TRAINING PROCESS

Ibrakhimov Sanjar Urunbayevich,
Alfraganus University,
Department of the "Sports Activity"
Associate Professor, Doctor of Pedagogical Sciences (DSc)

Abstract. This scientific paper analyzes the factors shaping the general theory of athlete training as a holistic system of knowledge, demonstrates the contribution of representatives of various scientific fields to its development, and demonstrates the achievements of advanced sports practice. The development of the theory is justified as a methodological approach, its tasks and a system of theoretical concepts are defined. The system of modern knowledge, the methodological foundations of scientific views in its formation, the prospective directions for the further development of theories and their significance for sports practice are described in detail.

Keywords: sports activity, competition process, pedagogical principles, physical fitness, modern sports.

SPORT MASHGʻULOT JARAYONINI TASHKIL ETISHNING ZAMONAVIY YOʻLLARI VA TAMOYILLARI

Ibraximov Sanjar Urunbayevich
Alfraganus university "Sport faoliyati"
kafedrasi dotsenti, pedagogika fanlari doktori(DSc)

Annotatsiya. Mazkur ilmiy maqolada sportchilarni tayyorlashning umumiy nazariyasining yaxlit bilimlar tizimi sifatida shakllanishining omillari tahlil qilingan, uning rivojlanishiga turli ilmiy sohalar vakillarining qoʻshgan hissasi, ilgʻor sport amaliyoti yutuqlari koʻrsatib berilgan. Nazariyani rivojlantirishga metodologik yondashuv sifatida asoslantirilgan, uning vazifalari va nazariy- tushunchalar tizimi belgilangan. Zamonaviy bilimlar tizimi, uning shakllanishida ilmiy qarashlarning metodologik asoslari yoritilgan, nazariyalarni yanada rivojlantirishning istiqbolli yoʻnalishlari va ularning sport amaliyoti uchun ahamiyati batafsil tavsiflab berilgan.

Kalit soʻzlar: sport faoliyati, musobaqa jarayoni, pedagogik tamoyillar, jismoniy tayyorgarlik, zamonaviy sport.

DOI: https://doi.org/10.47390/SPR1342V4I12Y2024N73

Kirish. Zamonaviy sportda atletlarining muvaffaqiyati koʻplab omillarga bogʻliq. Bular orasida progressiv yuklamalar, vosita va usullarni maqsadli tanlash, ilmiy-uslubiy nazoratni tashkil etish, moddiy-texnik taʼminot hamda tiklanish vositalaridan foydalanish bilan ajralib turadigan sport mashgʻulotlari alohida ahamiyatga ega.

Sport tayyorgarligi (mashgʻuloti) – bu sportchining rivojlanishini yoʻnaltirish va uning sport yutuqlariga zarur darajada tayyorgarligini taʼminlash uchun bilim, vosita, usul va sharoitlardan maqsadli va samarali foydalanishdir.

Sport mashgʻuloti — bu sport musobaqalariga tayyorgarlik boʻlib, u mashqlar tizimi shaklida qurilgan va aslida sportchining rivojlanishini (uning sport mahoratini takomillashtirishni) boshqarishning pedagogik jihatdan tashkillashtirilgan jarayonidir. Sport mashgʻulotining mazmuniga, toʻliq boʻlmasa-da, sportchi tayyorgarligining barcha asosiy yoʻnalishlari: jismoniy, texnik, taktik va maxsus psixologik tayyorgarlik kiradi. Muntazam mashgʻulotlarning samarasi sportchining tayyorgarlik darajasini egallash va oshirishda namoyon boʻladi. Bu uning sport yutuqlariga tayyorgarligining (umumiy va maxsus tayyorgarligining) asosini tashkil etadi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiyasi. Sportning oʻziga xos xususiyati musobaqa faoliyati hisoblanadi. Uning maxsus shakli musobaqalar boʻlib, ular inson imkoniyatlarini aniqlash, taqqoslash va solishtirish imkonini beradi. Bu musobaqalashuvchilarning harakatlarini, ularni bajarish shartlarini va har bir sport turida erishilgan natijalarni belgilangan qoidalar asosida aniq tartibga solish va baholash orqali amalga oshiriladi (A.A. Krasnikov, L.P. Matveev,).

Musobaqa faoliyatiga maxsus tayyorgarlik sport mashgʻulotlari holatidagi koʻrinishida olib boriladi (V.G. Nikitushkin, F.P. Suslov, V.N. Platonov).

Platonov V.N.ning fikriga koʻra, sportchi tayyorgarligini boshqarishning taraqqiyoti quyidagi bilimlarni talab etadi:

- musobaqa mashqlarida natijani belgilovchi omillar;
- sportchilarning imkoniyatlarini turli omillar boʻyicha tashxislash usullari;
- sportchining tayyorgarlik modellari;
- mashgʻulot jarayonini namunaviy koʻrsatkichlar bilan solishtirish va shaxsiy koʻrsatkichlar asosida takomillashtirish uslublari;
- sportchining musobaqa faoliyati uning tayyorgarlik darajasini aks ettiruvchi shaxsiy ko ʼrsatkichi hisoblanadi.

Taʼkidlash joizki, zamonaviy tayyorgarlik (trenirovka) tizimi “modellashtirish” “musobaqa faoliyati” va “individuallashtirish” taʼriflari kiritilishi bilan tubdan oʻzgardi. (Ozolin N.G., Platonov V. N., Keller V. S., Shustov B. N. Andris E. R).

- ***Sportda modellashtirish*** — kelajakdagi maqsadli musobaqa faoliyatining (sportchining tegishli holati) maʼlum bir mavhum modelini mantiqiy vositalar yordamida shakllantirish, shuningdek, bashorat qilingan holatlar va natijalarga erishishni taʼminlovchi mashgʻulot va musobaqa jarayoni tuzilishini yaratishdir (Xalanskiy Yu. N).

- ***Musobaqa faoliyati*** — sportchining maxsus tayyorgarlik tizimi boʻlib, u sportchining jismoniy va sport qobiliyatlarini zarur darajada namoyon etishga olib boruvchi jarayonni oʻz ichiga oladi (Andris E. R., Bauersfeld, H.K, Schroʻter, G).

- ***Individuallashtirish*** sport tayyorgarligining yetakchi tamoyilini boshqarishning bir shakli hisoblanadi.Uning asosida mashgʻulot jarayonining turli tuzilmalarida yuklamalarni rejalashtirish chogʻida muayyan sportchilarning xususiyatlari va imkoniyatlarini hisobga olish yotadi. (Ozolin N. G., Matveev L. P., Platnov V. N., Keller V. S., Nesterov A.A. Yegorova L.A., Vrublevskiy Ye. P)

Zamonaviy sport mashgʻulotlari tizimida individuallashtirish tamoyili eng muhim oʻrinlardan birini egallaydi. Yutuqlarning oʻsishi va samaradorligi koʻp jihatdan aynan shu tamoyilni amalga oshirishga bogʻliq. Individuallashtirish tamoyilini yuqori malakali sportchilarni tarbiyalashning, ularni musobaqalarga tayyorlash yillik siklining har qanday

bosqichidagi sport mashgʻulotlarining asosi deb hisoblash mumkin. Aynan shu tamoyil sport mashgʻulotlarining eng maqbul sharoitlari va vositalarini yaratish, murabbiy va shogirdning shaxsiy muloqoti asosida mashgʻulot jarayonining eng yuqori samaradorligiga erishish uchun sportchining yuqori darajadagi intilishini shakllantirish imkonini beradi. Ularning muloqoti har doim individual boʻlib, doimo insonning oʻziga xos xususiyatlari bilan belgilanadi: shaxsiy, subyektiv va individual. (Gorelov A. A., Noskov M. S., Tretyakov A. A. Tretyakov A. A., Dragomeretskiy V. V., Nesterov A. A., Yegorova L. A., Matveev L.P., Vrublevskiy Ye. P., Oganjanov A. L).

Muhokama. Zamonaviy sportda musobaqa faoliyati muammosi eng dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Shu bilan birga, hozirgi kunda sportchilar oʻrtasidagi bellashuv haqida toʻliq maʼlumot olish hali ham imkonsiz boʻlib qolmoqda (Kalmikov S. V., Sagalayev A. S., Dagbayev B. V., Polishchuk D. A. Shustin B. N., Matveev L. P).

Musobaqalar va musobaqa faoliyati sportning ajralmas qismi boʻlib, sport tayyorgarligining maqsadi hamda vositasi hisoblanadi. Aynan musobaqalar jarayonida, favqulodda vaziyatlardagi faoliyatning oʻziga xos modeli sifatida, insonning eng yuqori imkoniyatlari va yashirin zaxiralari namoyon boʻladi. Hozirgi kunda musobaqalarning birinchi darajali va mashgʻulotlarning ikkinchi darajali ahamiyatga ega ekanligi tamoyili keng eʼtirof etilgan. Sport nazariyasi, sport musobaqalari nazariyasi va rekordologiyada “musobaqa faoliyati” tushunchasi asosiy tushunchalardan biri sifatida qaralmoqda (Platonov V.N., Keller V.S., Shustin B.N., Krasnikov A.A., Platonov V.N., Matveev L.P).

Musobaqa faoliyatini ong tomonidan boshqariladigan, musobaqa harakatlari vositasida oʻziga xos kurash sharoitida va belgilangan qoidalarga rioya qilgan holda raqib ustidan gʻalaba qozonishga yoʻnaltirilgan psixologik va jismoniy faollik sifatida koʻrish mumkin. Musobaqa faoliyati — bu sportchilar, murabbiylar va mutaxassislarning rasmiy musobaqalar sharoitida mashgʻulot natijalarini va boshqa omillarni eng samarali tarzda amalga oshirishga qaratilgan birgalikdagi faoliyatidir.

Musobaqa faoliyatining mohiyatini sportning har bir turida oʻziga xos va belgilangan qoidalarga mos keladigan musobaqa harakatlari (yakka tartibdagi yoki jamoaviy) tashkil etadi. Sport oʻyinlarida bu oʻyin usullarining majmuasi (har bir oʻyinda oʻziga xos); yengil atletikada turli masofalarga yugurish, balandlikka va uzunlikka sakrash, nayza, disk uloqtirish va hokazo; suzishda esa harakatlanishning turli usullari va masofalar. Musobaqa harakatlari, oʻz navbatida, yirikroq tuzilmalarga birlashtirilishi mumkin (bogʻlanishlar, kombinatsiyalar va boshqalar). Sportchining musobaqa harakatlarini oʻzlashtirishi va ularni musobaqalarda samarali qoʻllay olish qobiliyati unda musobaqa faoliyatining xulq-atvor tuzilmasini shakllantirib boradi.

Musobaqa yuklamasi — bu musobaqa faoliyatini amalga oshirish bilan bogʻliq boʻlgan jadal, koʻpincha eng yuqori darajadagi yuklamadir. Yuklama mashgʻulot va musobaqa faoliyatiga xos boʻlgan mushak ishining vazifasi hisoblanadi. (Popov E. M).

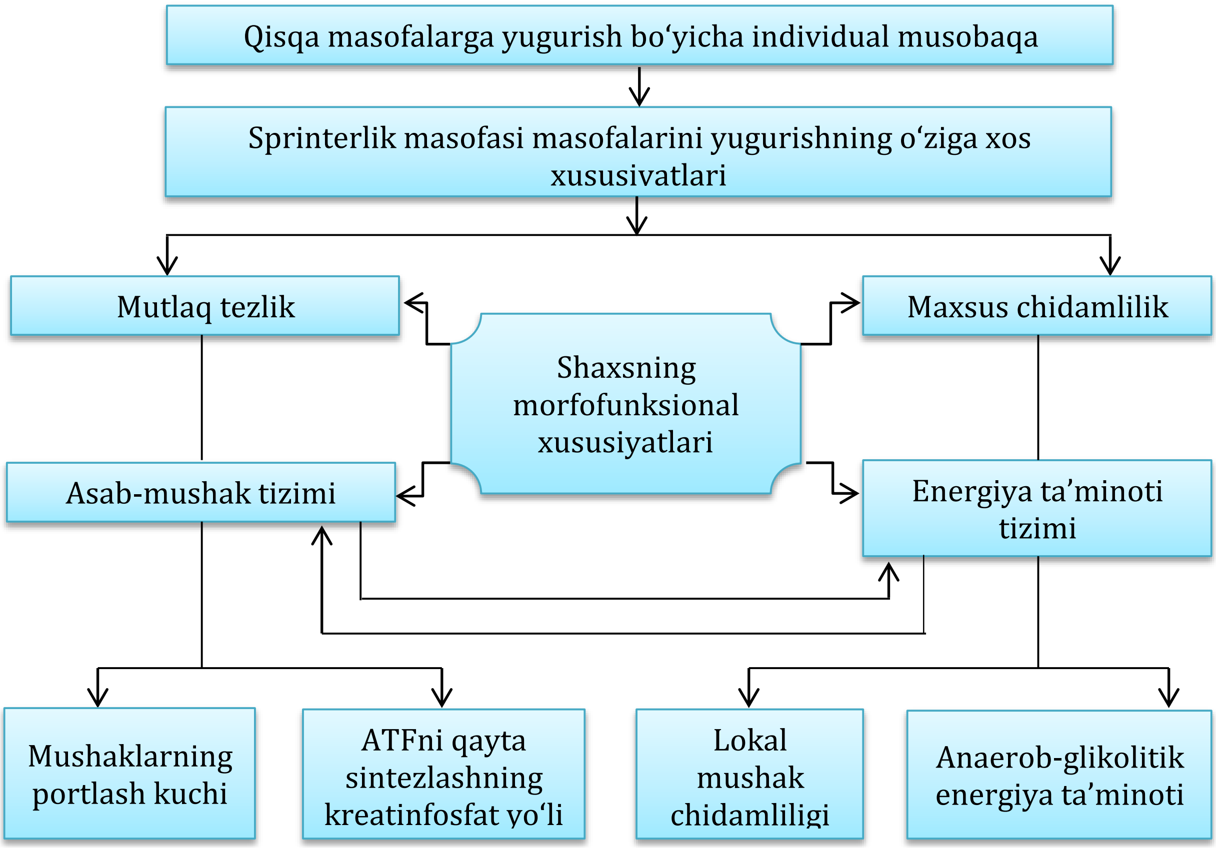

1-Chizma. Qisqa masofaga yugurishda natijaga ta'sir qiluvchi asosiy omillarning qisqa masofaga yugurishda o'zaro bog'liqligi

Sport mashg'uloti — bu sport musobaqalariga tayyorgarlik bo'lib, mashqlar tizimi shaklida qurilgan va mohiyatan sportchining rivojlanishini (uning takomillashuvini) boshqarishning pedagogik jihatdan tashkil etilgan jarayonidir (Matveev L. P).

1. Sportchi, murabbiylar va tomoshabinlar uchun alohida ahamiyatga ega bo'lgan musobaqa faoliyatining natijasi sifatida sport yutuqlari ko'plab omillar bilan belgilanadi. Bular qatoriga sportchining individual xususiyatlari, tayyorgarlik tizimining samaradorligi va moddiy-texnik baza kiradi.

2. Maqsad — bu sportchining sport faoliyati natijasida erishmoqchi bo'lgan narsaning modelidir, vosita esa qo'yilgan maqsadga erishishga qaratilgan usullar va harakatlardir, natija esa: musobaqa faoliyatining muayyan turida erishilgan sport yutuqlaridan iborat.

3. Mashg'ulot pedagogik jarayon sifatida tashkil etilganligi sababli, unga jismoniy tarbiyaning umumiy pedagogik tamoyillari (imkoniyat, individuallashtirish va boshqalar) tatbiq etiladi. Bu tamoyillar sportchilarning individual xususiyatlariga, ularning jismoniy holati darajasiga, texnik tayyorgarligiga va boshqa jihatlariga mos keladigan jismoniy tarbiya vositalari va usullarini tanlashni nazarda tutadi (Matveev L. P., Platonov V. N).

Zamonaviy sport tayyorgarligi (mashg'uloti) — bu sportchining rivojlanishiga maqsadli ta'sir ko'rsatish va uning sport yutuqlariga zaruriy tayyorgarlik darajasini ta'minlash imkonini beradigan bilimlar, vositalar, usullar va sharoitlardan samarali foydalanishdir.(Platonov V. N., Matveev L. P., Andris E.R).

Zamonaviy sportda sportchilarni tayyorlash va ularning bilimlarini tizimli takomillashtirish hamda yo'nalishlari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

Sportchilarni tayyorlash nazariyasining samarali rivojlanishi koʻp jihatdan uni yanada takomillashtirishning strategik yoʻnalishlarini toʻgʻri tanlash va uning turli yoʻnalishlarini ishlab chiqishdagi mavjud zaxiralarni aniqlash bilan bogʻliq. Shu munosabat bilan sport tayyorgarligi tizimini quyidagi yoʻnalishlarda takomillashtirish imkoniyatlarini taʼriflash oʻrinli:

Birinchi yoʻnalish — mashgʻulot va musobaqa faoliyati hajmining oshishi. Sport mashgʻuloti jarayonining ushbu jihatini tavsiflovchi asosiy koʻrsatkichlarning qiymatlari XX asrning 90-yillari boshida 60-yillardagiga nisbatan ikki baravar, baʼzi hollarda esa undan ham koʻproq oshdi. Bu, ayniqsa, musobaqa faoliyati hajmiga taʼsir koʻrsatdi, chunki koʻpchilik sport turlarida musobaqalar, xususan tijorat musobaqalari sonining keskin koʻpayishi munosabati bilan u bir necha barobar oshdi.

Ikkinchi yoʻnalish — sportchilarning karyerasi yakuniy bosqichlarida muvaffaqiyatli chiqishlar davrini uzaytirish metodikasini ishlab chiqish.

Uchinchi yoʻnalish — toʻrt yillik Olimpiya sikllarini optimallashtirish. Zamonaviy olimpiya sportining tendensiyalaridan biri sportchilarning yuqori natijalar sporti darajasidagi chiqishlari davomiyligini oshirishdir.

Toʻrtinchi yoʻnalish — Oʻsmirlar olimpiya oʻyinlarining taʼsis etilishi munosabati bilan olimpiya sporti sohasida yuzaga kelgan ziddiyatlarni bartaraf etish. Dastlabki tasavvurlarga zid ravishda, bu oʻyinlar koʻplab mamlakatlarda Olimpiada oʻyinlari va qishki Olimpiya oʻyinlari kabi tamoyil asosida tashkil etiladigan xalqaro miqyosdagi sport tadbirlariga aylanmoqda.

Beshinchi yoʻnalish — tayyorgarlikni davrlashtirish musobaqalar taqvimiga moslashtirilgan rasmiy sxemalarga emas, balki sport tayyorgarligining qonuniyatlari va tamoyillaridan ijodiy foydalanishga asoslanishi kerakligini anglash.

Oltinchi yoʻnalish — yuqori malakali sportchilarni tayyorlash tizimining ixtisoslashtirish uchun tanlangan sport turining oʻziga xos talablariga qatʼiy muvofiq boʻlishi. Bu mashgʻulot ishlarining umumiy hajmida yordamchi va ayniqsa maxsus tayyorgarlik hajmining keskin oshishida namoyon boʻladi.

Yettinchi yoʻnalish — sport ixtisosligini tanlashda, koʻp yillik tayyorgarlikning butun tizimini ishlab chiqishda, musobaqa faoliyatining oqilona tuzilmasini belgilashda va boshqalarda har bir sportchining individual qobiliyatlari va imkoniyatlariga maksimal darajada eʼtibor qaratish.

Sakkizinchi yoʻnalish — mashgʻulot va musobaqa yuklamalari, dam olish, ovqatlanish, tiklanish vositalari, ish qobiliyatini ragʻbatlantirish va funksional zaxiralarni safarbar etishning qatʼiy muvozanatli tizimiga intilish.

Toʻqqizinchi yoʻnalish — asosiy musobaqalarga tayyorgarlik koʻrish tizimining ushbu musobaqalar oʻtkazilishi rejalashtirilayotgan joylarning geografik va iqlim sharoitlariga muvofiqligi.

Oʻninchi yoʻnalish — noanʼanaviy tayyorgarlik vositalarini kengaytirish: sportchi organizmining funksional zaxiralarini toʻliqroq ochib berishga imkon beradigan asboblar, uskunalar va uslubiy usullardan foydalanish; harakat sifatlarini birgalikda takomillashtirishni taʼminlaydigan trenajyorlarni qoʻllash.

Oʻn birinchi yoʻnalish — butun sport mashgʻulotlari tizimini musobaqa faoliyatining optimal tuzilmasiga erishishga yoʻnaltirish. Bu nafaqat individual imkoniyatlarni maksimal darajada amalga oshirish bosqichida muhim boʻlgan barcha tarkibiy qismlarni

takomillashtirishni, balki koʻp yillik tayyorgarlikning dastlabki bosqichlarida tegishli funksional poydevorni yaratishni ham nazarda tutadi. Shu bilan birga, oliy sport mahorati darajasidagi musobaqa faoliyati tarkibida koʻpincha koʻp yillik tayyorgarlikning dastlabki bosqichlarida murabbiy va sportchining e'tiboridan chetda qoladigan komponentlar muhim ahamiyatga ega boʻlishini hisobga olish lozim.

Oʻn ikkinchi yoʻnalish — muayyan sport turida sport mahorati shakllanishining umumiy qonuniyatlarini ham, sportchilarning individual imkoniyatlarini ham hisobga olgan holda musobaqa faoliyati tuzilishi va tayyorgarligi toʻgʻrisidagi bilimlarni obyektivlashtirish asosida mashgʻulot jarayonini boshqarish tizimini takomillashtirish.

Oʻn uchinchi yoʻnalish — sport tayyorgarligining bir qator boʻlimlari boʻyicha bilimlar va amaliy faoliyatni kengaytirish, aniqlashtirish va qisman qayta qurish (harakat sifatlarini rivojlantirish, turli tarkibiy tuzilmalarda yuklamani rejalashtirish, sport texnikasining murakkab elementlarini takomillashtirish, ergogen vositalarni qoʻllash va boshqalar) sport jarohatlari va haddan tashqari mashq qilishning oldini olish uchun sharoitlarni ta'minlash yoʻnalishida.

Oʻn toʻrtinchi yoʻnalish — tayyorgarlik tizimining dinamikligi, Olimpiya sportining umumiy rivojlanish tendensiyalarini ham, uning aniq turlarini rivojlantirish xususiyatlarini ham doimiy ravishda oʻrganish va hisobga olish asosida uni tezkor tuzatish — musobaqalar qoidalari va ularni oʻtkazish sharoitlarini oʻzgartirish, yangi inventar va uskunalarni qoʻllash, taqvimni kengaytirish va turli musobaqalarning ahamiyatini oʻzgartirish kabilar.

Oʻn beshinchi yoʻnalish — xilma-xil ilmiy tadqiqotlar va amaliy ma'lumotlar natijasida doimiy ravishda yangilanib va kengayib boradigan materialni tanlash va sportchilar tayyorlash nazariyasi fan sohasiga kiritish boʻyicha maqsadli ish olib borish. Bunday ma'lumotlarning juda koʻp miqdoridan, nazariyaning empirik asosiga kiritilishi mumkin boʻlganlarini tanlash, nazariyaning qonuniyatlari, tamoyillari va qoidalarini rivojlantirish va kengaytirishga yordam beradigan murakkab va oʻta muhim tahliliy ishdir.

Sportchining mashgʻulot jarayonidagi faoliyatini tartibga soluvchi tamoyillar va ularning xususiyatlari. Mashgʻulot tamoyillari deganda mashgʻulot jarayonini rejalashtirish va tuzishni, shuningdek uni samarali amalga oshirishni ta'minlovchi qonuniyatlar va qoidalar tushuniladi. Qoʻllaniladigan tamoyillarni koʻrib chiqishda zamonaviy sport mashgʻulotlariga xos boʻlgan qonuniyatlar va qoidalarning barcha koʻp qirraliligi qamrab olinishi muhimdir. Sport nazariyasining tez rivojlanishi yangi tamoyillarning paydo boʻlishiga, shuningdek, tajribaga asoslangan koʻplab tamoyillarning ilmiy asoslanishiga imkon yaratmoqda. (Matveev L. P., Platonov V.N).

Platonov V. N. oʻzining "Sportchilarni tayyorlash tizimidagi maxsus tamoyillar" nomli maqolasida shunday ta'kidlaydi: "Sportchilarni tayyorlash nazariyasi va uslubiyatining asosida maxsus tamoyillar yotadi. Bu tamoyillar maxsus qonuniyatlar majmuiga asoslangan koʻrsatmalar va yoʻnaltiruvchi gʻoyalardir. Ushbu qonuniyatlar quyidagi barqaror va takrorlanuvchi aloqalarni oʻz ichiga oladi: tabiiy qobiliyatlar va sport mahoratining yuqori darajada rivojlanishiga erishish imkoniyatlari oʻrtasidagi; sportchi organizmiga ta'sir etuvchi mashgʻulot omillari va uning javob reaksiyalari oʻrtasidagi; harakat sifatlari, turli yoʻnalishdagi tayyorgarlik tarkibiy qismlari hamda musobaqa faoliyatining maqbul tuzilishi oʻrtasidagi aloqalar. Bu tamoyillar sportchilarni tayyorlashga xos vaziyatlarda qanday yoʻl tutish kerakligini koʻrsatuvchi qoidalarni amalga oshirishda va sportchilarni tayyorlashda hal

qiluvchi ahamiyatga ega. Ular murabbiylik faoliyatining ijodiy tarkibiy qismini oqilona chegaralargacha cheklaydi. Shuningdek, bu tamoyillarni ilmiy tadqiqotlarni rejalashtirish va oʻtkazishda, natijalarni tahlil qilishda qoʻllash ham muhimdir. Ayniqsa, tibbiy-biologik yoʻnalishdagi fanlar bilan bogʻliq qismida bu muhim, chunki biz koʻpincha zamonaviy sport haqiqatlaridan uzilib qolish holatlariga duch kelamiz".

Mustahkam ilmiy asosga ega boʻlgan va sport amaliyotida sinovdan oʻtgan eng muhim tamoyillarga quyidagilarni kiritish lozim:

- Eng yuqori natijalarga intilish;
- Chuqurlashtirilgan ixtisoslashuv;
- Umumiy (fundamental, asosiy) va maxsus tayyorgarlikning uygʻunligi;
- Mashgʻulot jarayonining uzluksizligi;
- Yuklamaning asta-sekin oshishi va maksimal yuklamalarga intilishning birligi;
- Yuklamalarning toʻlqinsimonligi va oʻzgaruvchanligi;
- Tayyorgarlik jarayonining davriyligi;
- Musobaqa faoliyati va tayyorgarlik tuzilmasining birligi hamda oʻzaro bogʻliqligi;
- Mashgʻulot jarayoni va musobaqa faoliyatining mashgʻulotdan tashqari omillar bilan birligi hamda oʻzaro aloqadorligi;
- Tayyorgarlik jarayonining jarohatlanish va kasalliklarning oldini olish bilan uzviy bogʻliqligi.

Sport tayyorgarligining pedagogik tamoyillari va ularning xususiyatlari. Sport mashgʻulotining tamoyillari trenirovka jarayonini oqilona tashkil etishning eng muhim pedagogik qoidalari hisoblanadi. Ularda ilmiy maʼlumotlar va murabbiylik ishining ilgʻor amaliy tajribasi uygʻunlashtirilgan: Mumkin qadar yuqori yutuqlarga intilish, chuqurlashtirilgan ixtisoslashuv va individuallashtirish. Bu tamoyil nafaqat sportning turli turlarida, balki bir xil sport turining turli yoʻnalishlarida ham yuqori natijalar va yutuqlarga erishish imkoniyatlarini taʼminlaydigan barcha omillarni doimiy takomillashtirish zarurligini belgilaydi. Individuallashtirish tamoyili sportchilarning yosh xususiyatlari, qobiliyatlari va tayyorgarlik darajasini hisobga olgan holda mashgʻulotlarni rejalashtirish va oʻtkazishni taqozo etadi. Umumiy va maxsus tayyorgarlikning uygʻunligi. Sport ixtisoslashuvi sportchining har tomonlama rivojlanishiga toʻsiq boʻlmaydi. Sportchi tayyorgarligining turli jihatlarini rivojlantirish va shakllantirish qonuniyati tamoyili hamda ular bilan bogʻliq xususiyatlar va sportchi organizmida yuz beradigan oʻzgarishlar uzoq vaqt davomida muntazam mashgʻulot taʼsirlarini talab qiladi. Ushbu tamoyil quyidagi qoidalar bilan tavsiflanadi:

1. Sport mashgʻuloti koʻp yillik va yil davomida uzluksiz jarayon sifatida tashkil etiladi, uning barcha boʻgʻinlari oʻzaro bogʻliq, bir-birini taqozo etadi va eng yuqori sport natijalariga erishish vazifasiga boʻysundirilgan.

2. Har bir keyingi mashgʻulot, mikrosikl, bosqich va hokazolarning taʼsiri oldingilarining natijalariga "qatlamlanib" borishi lozim. Bosqich va boshqalar keyingilarning natijalariga "qatlamlanishi" kerak.

3. Yuklanish va dam olish davrlari zaruriy sifatlar va qobiliyatlarning optimal rivojlanishini taʼminlaydigan tarzda belgilanadi.

Individuallashtirish tamoyillari — sportchilarning yosh imkoniyatlarini va tayyorgarlik darajasini hisobga olgan holda mashgʻulotlarni rejalashtirish va oʻtkazishni talab etadi. Individuallashtirish deganda jismoniy tarbiyaning maxsus vositalari va usullaridan

shunday foydalanish hamda mashg‘ulotlar tizimini shunday tashkil etish tushuniladiki, bunda shug‘ullanuvchilarning individual farqlari inobatga olinadi, ularga yakka tartibda yondashiladi va shu orqali individual xususiyatlarni rivojlantirish uchun qulay sharoitlar yaratiladi (Matveev L. P). Yuqori natijalar sportida individuallik tamoyili mashg‘ulot jarayonini, sportchilarni ko‘p yillik tayyorlash tizimidagi pedagogik ta’sirlarni shunday tashkil etishni va shunday mashg‘ulot vositalari, usullari hamda shakllaridan foydalanishni belgilaydiki, bular sportchilarning nufuzli milliy va xalqaro musobaqalarda musobaqa faoliyatiga bo‘lgan qobiliyatlarini eng yuqori darajada rivojlantirish uchun sharoit yaratadi (Nesterov A. A., Yegorova L. I).

Sport mashg‘uloti jarayoni kamida quyidagi yo‘nalishlar bo‘yicha individuallashtirishi lozim (Varfolomeeva L. A., Vrublevskiy V. P):

- Sportchilarning musobaqa faoliyatining istiqbolli modeliga muvofiq texnik va integral tayyorgarlikni individuallashtirish;
- Jismoniy tayyorgarlikning istiqbolli modeliga mos ravishda maxsus jismoniy tayyorgarlikni individuallashtirish;
- Sportchilarning operativ, joriy va barqaror (bosqichli) holatining dinamikasiga hamda individual psixofiziologik xususiyatlariga muvofiq pedagogik mashg‘ulot va boshqa ta’sirlarni korreksiyalash.

Adabiyotlar tahlili, mutaxassislarning tavsiyalari va shaxsiy eksperimental tadqiqotlar natijalariga asoslanib, malakali sportchilarni tayyorlashda individuallashtirish tamoyilini amalga oshirish metodologiyasini quyidagi taklif etilayotgan chizmalar ko‘rinishida tavsiflash mumkin:

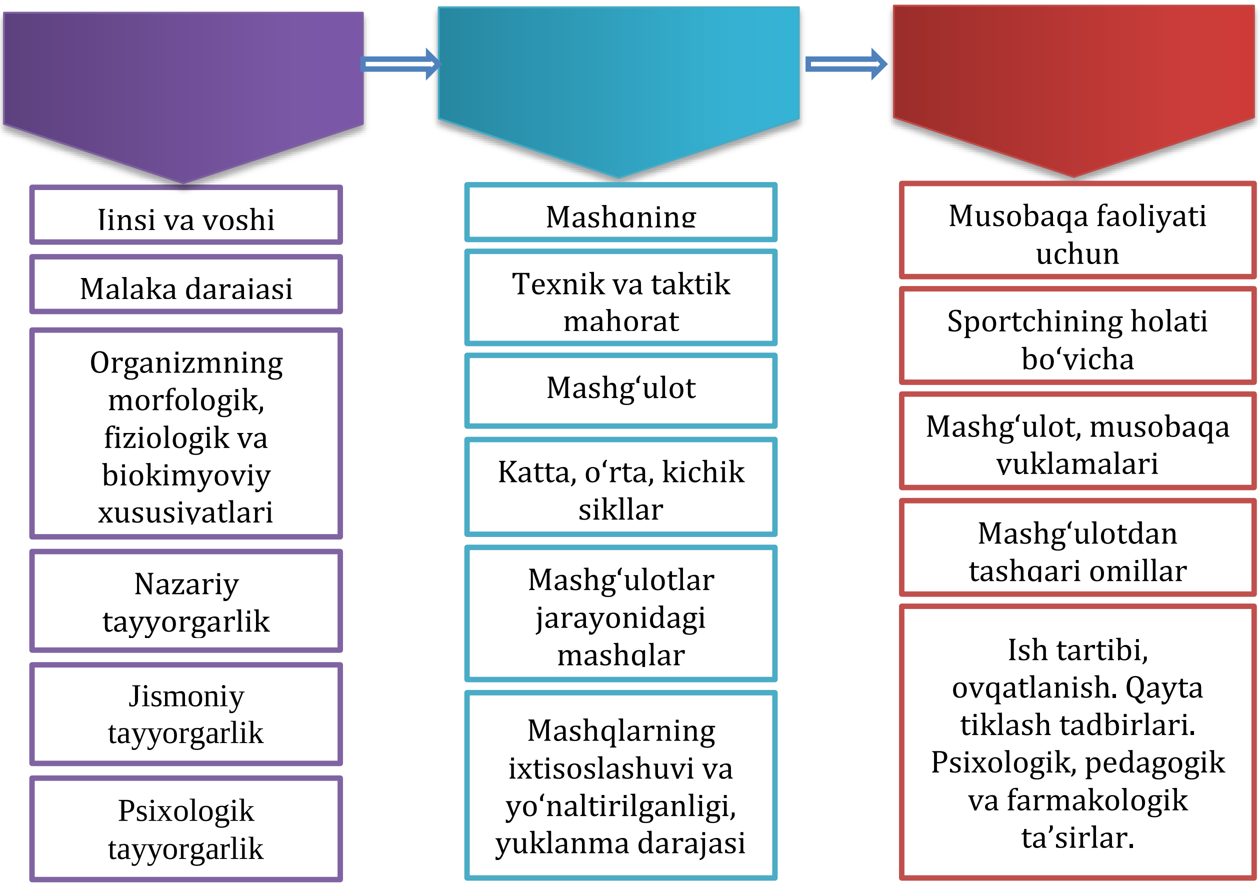

2-Chizma. Malakali sportchilarni tayyorlashda individuallashtirish tamoyilini joriy etish tizimi

A) Musobaqa faoliyati (musobaqa jarayoni) — individuallashtirish uchun eng muhim obyekt hisoblanadi, chunki sportchining butun tayyorgarligi yuqori sport natijalariga erishishga yoʻnaltirilgan. Sportchining musobaqa faoliyati koʻp qirrali hodisa boʻlib, uning samaradorligini texnik va taktik mahoratni tavsiflovchi koʻrsatkichlar orqali baholash mumkin.

B) Sportchini musobaqalarga tayyorlashning asosiy usuli sifatida mashgʻulot jarayoni individuallashtirish uchun majburiy obyektdir. An’anaga koʻra, mashgʻulot jarayonida katta (makro-), oʻrta (mezo-) va kichik (mikro-) sikllar, mashgʻulot mashgʻulotlari ajratib olinadi.

V) Sportchini tayyorlash samaradorligiga mashgʻulotdan tashqari turli xil ta’sirlar katta e’tibor qaratadi. Shuning uchun sportchining kun tartibi va ovqatlanishini individuallashtirish, shuningdek, tiklanish muolajalari, farmakologik va psixologik-pedagogik ta’sirlardan foydalanish juda muhimdir.

G) Musobaqa va mashgʻulot jarayonlarini, mashgʻulotdan tashqari ta’sirlarni individuallashtirish, birinchi navbatda, quyidagi (eng muhim) omillarni hisobga olishni nazarda tutadi: sportchining jinsi, yoshi va malakasi; shaxsning morfologik, biokimyoviy, fiziologik, psixologik xususiyatlari; yengil atletikachi holatlarining dinamikasi.

D) Malakali yengil atletikachilarni tayyorlashda individuallashtirish tamoyilini amalga oshirishning eng muhim sharti samarali pedagogik nazorat tizimining mavjudligidir.

Tekshiruvlar va tahlillar davomida olingan ma’lumotlar sportchining individual xususiyatlarini toʻliq hisobga olgan holda toʻgʻri boshqaruv qarorlarini qabul qilish imkonini beradi.

Kompleks pedagogik nazorat tizimiga quyidagilar kiradi: musobaqa faoliyatini, mashgʻulot va musobaqa yuklamalarini nazorat qilish, sportchining holatini (barqaror, joriy va tezkor) kuzatish.

Shubhasizki, sportchilarni tayyorlashning amaliy sharoitlarida individuallashtirish turli miqdoriy va sifat darajalarida amalga oshirilishi mumkin. Shu munosabat bilan guruhiy va shaxsiy individuallashtirishni farqlash tavsiya etiladi.

Guruhli individuallashtirish — sportchilarni tayyorlashda ma’lum bir guruh uchun xos boʻlgan eng muhim omillarni hisobga olishni nazarda tutadi. Bu holda ishlab chiqilgan mashgʻulot dasturlari yoki, masalan, mashgʻulotdan tashqari ta’sirlar bir nechta sportchilarga moʻljallangan boʻlib, ular bir yoki bir nechta belgilar (jins, yosh, malaka, tayyorgarlik darajasi va boshqalar) boʻyicha nisbatan bir xil guruhni tashkil etadi.

Shaxsiy individuallashtirish — muayyan sportchini tayyorlashda eng muhim shaxsiy xususiyatlarni hisobga olishga qaratilgan. Shubhasiz, guruhli individuallashtirish zarur hollarda shaxsiy individuallashtirish bilan uygʻunlashtiriladi: bu holda guruh rejalari har bir sportchining oʻziga xos xususiyatlariga muvofiq aniqlashtirilib, moslashtiriladi.

Xulosa. Shunday qilib, sportchining sport mahorati rivojlanishiga eng sezilarli ta’sirni oqilona tashkil etilgan mashgʻulot (mashgʻulot jarayoni), musobaqa faoliyati (musobaqa jarayoni) va mashgʻulotdan tashqari omillar koʻrsatadi. Shu sababli, sportchi tayyorgarligini individuallashtirish haqida faqat mashgʻulot jarayoni, musobaqa faoliyati va mashgʻulotdan tashqari ta’sirlar individuallashtirilgan taqdirdagina gapirish mumkin. Ta’kidlash joizki, individuallashtirish murabbiy tomonidan ilmiy va tibbiyot xodimlari (kompleks ilmiy guruh a’zolari, shifokorlar, psixologlar, pedagoglar, massaj mutaxassislari va boshqalar) bilan yaqin hamkorlikda, sportchining faol ishtirokida amalga oshirilishi lozim.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Андрис Э. Р. Вариативность структурных компонентов динамики скорости спринтерского бега как фактор прогнозирования состояния спортсмена. – Тезисы докладов II Всесоюзной конф.: Прогнозирование спортивных достижений в системе высококвалифицированных спортсменов. –М.: 1983.
2. Андрис Э. Р., Арзуманов Г. Г., Годик М. А. Выбор средств в зависимости от соревновательного упражнения. – Теория и практ. физич. культ., -1979, 2, С. 11 – 13.
3. Андрис Э. Р. Обзор: Факторы определяющие спортивные результаты (содержание, значение, эффективность развития). - 2020, «Uz.athletics.uz». Раздел: статьи.
4. Бондарчук А. П. Управление тренировочным процессом спортсменов высокого класса. – М.: Олимпия пресс, - 2007. – 272 с.
5. Врублевский Е. П.,Севдалев С. А., Нарскин. А. П., Кожедуб М. С. Технология индивидуализации процессом подготовки квалифицированных спортсменов: теоретико-методические аспекты. Монография. – Гомель, ГГУ им. Ф. Скорины, - 2016.
6. Врублевский Д. Е., Индивидуальная подготовка квалифицированных женщин-спринтеров на основе на основе моделирования соревновательной деятельности. Дисс. канд. пед. наук. – Смоленск, -2010.
7. Волков Н. И., Лапин В. И. Анализ кривой скорости в спринтерском беге. Теор.и практ. физ. культ. – 1971, 10, С. 5 – 12.
8. Верхошанский Ю. В. Основы специальной физической подготовки. – М.: Физкултура и спорт, - 1988. – 330 с.
9. Годик М. А. Спортивная метрология. Учебн. пособие для ИФК. _ М.6 ФиС. – 1998. – 192 с.
10. Дъячков В. М. Совершенствование технического мастерста спортсменов. – М.: Физкульт. и спорт, - 1967. – С.12 – 44.
11. Зациорский В. М. Физические качества спортсмена. – М.: ФиС, - 1980. Иванов В. В. Комплексный контроль в подготовке спортсменов. – М.: «Физк. и спорт.» -1987. – 256.
12. Красников А. А. Общая теория спортивных соревнований: проблемы и опыт их решения. Автореф. докт. дисс. – М.: - 2007.
13. Калмыков С. В., Согалиев А. С., Догбаев Б. В.. Соревновательная деятельность в спортивной борьбе. – Улан-уде: изд. Бурят. Госунив. – 2007. – 204с.
14. Коробков В. А., Черняев Г. И. Оценка физической подготовленнеости. Легкая атлетика. № 4, - 1962. - - С. 24.
15. Круцевич Т. Ю., ред..Теория и методика физического воспитания. (в II томах) – Киев.: - 2003.
16. Куранкин И. Д., Родин М. А. Показатели успешности соревновательной деятельности легкоатлетов – спринтеров. Матер. VIII Международ. студент. научн. Конф. «Студ. научн. форум 2016»
17. Лемешков В. С. Спортивный результат как многофакторное явление в подготовке высоко-квалифицированных скороходов. Вестник МДПУ им. Шамякина. – 2016.
18. Матвеев Л. П.Общая теория спорта и ее практические аспекты. –М.: Спорт. -2019.
19. Мирзаев О. М. Особенности соревновательной деятельности бегунов и бегуний на короткие дистанции. //Совершенствование системы подготовки легкоатлетов. Сб. Научных трудов кафедры легкой атлетики академии. – М.: Принт Центр. – 1996, - С.58-65.
20. Маткаримов Р. М., Черникова Е. Н.Анализ выступления Узбекских велосипедистов за 2018 – 2019 гг при подготовке к XXXII летним Олимпийским играм 2020г в городе Токио (Япония) ФАН Спорта, ж. № 1, - 2019. – С 12-45. – Чирчик.: Уз ТУФКиС.

21. Оганджанов В. Л. Управление подготовкой квалифицированных прыгунов: Монография. – М.: - 2005. -200с.
22. Платонов В. Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения. – К.: Олимпийская литература. – 2004. – 808с.
23. Платонов В. Н. Специальные принципы в системе подготовки спортсменов. –К.: № 8, - 2014
24. Платонов В. Н. Двигательные качества и физическая подготовка спортсменов. – М.: Изд. «Спорт» - 2019. – 656с.
25. Полищук Д. А. Теоретико-методические аспекты совершенствования процесса подготовкки спортсменов высокой квалификаии на основе использования моделей структуры соревновательной деятельности: на материалах велосипедного спорта. Диссерт.доктора пед. наук . – Варшава. – 1999. – 435с.
26. Печенюк Д. А. Кинематические характеристики бега на 100 метров сильнейших бегуний мира и России в условиях соревновательной деятельности. Юб. сб. Научн. труд. Молодых учен. и студ. РГАФК. – М.: - С.131
27. Плетенецкая А. В. Особенности соревновательной деятельности в циклических видаз спорта. - К.: Слободжанский научно-спортивный вестник. № 2. – 2019.
28. Рыбалко Б. М. Портативная установка для измерения силы различных групп мышц. Теория и практ. физич. культуры. – 1965. № 2. С. 24.
29. Самборский А. Г. Современные инструментальные и компьютерные технические оценки скоростно-силовых способностей спортсменов. ж. Теория и практ. физич. культ. № 14. 2004.
30. Суслов Ф. П., Сыч В. А., Шустин Б. Н.. редак. Современная система спортивной подготовки. – М.: Издд «САМ» - 1995. – 448 с.
31. Шустин Б. Н. Состояние и основные направления разработки моделных характеристик соревновательной деятельности. – М.: ВНИИФК - 1986. – С.4 – 17
32. Юшкевич Т. П., Царканков В.А. Значение контроля в совершенствовании тренировочного процесса легкоатлетов-спринтеров. Учен. записки Белорус. Гос. унив.физич. культуры. – 2016.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 12 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefonlar:

(99) 602-09-84 (telegram).